

פניני הרמק

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

אם כסף תלוה את עמי. (כב. כד.). ... ועוד י"ל עפ"י מאמרם ז"ל ג' מידות הם בישראל רחמנים ביישנים גומלי חסדים, ויעויין בחינוך שכב בשורש מצות הלואה שינהג בזה חסד ורחמים ומעלת הלואה יתירה ממצות הצדקה בשביל הביישנים ליקח צדקה יתן להם הלואה, נמצא שבהלואה מתקיימים שלש המעלות שיש לישראל, והוא שכתוב כסף תלוה את עמי, עמי דייקא שמצויינים במידות אלה.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

מדבר שקר תרחק. (כג. ז.), יעויין העמק דבר שמפרש שגם האמצעיים והדרכים ללחום בעד האמת צריכים שיהיו אמתיים, כי אי אפשר שהאמת ינצח בדרכי שקר, ואפשר הוא פירוש מאמרם ז"ל כל דיין שדן אמת לאמיתו עיי"ש.

עוד יש לפרש מש"כ מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרוג וכו', שפירש"י: "מנין ליוצא מבית דין חייב, ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות, שמחזירין אותו, תלמוד לומר ונקי אל תהרוג כו' ומנין ליוצא מבית דין זכאי, ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו לבית דין, תלמוד לומר וצדיק אל תהרוג", ולכאורה זה נראה כשקר, על זה אמרה תורה מדבר שקר תרחק, אבל ענין שקר לא נמדד לפי השגת בני אדם אלא לפי דעת תורה ודיניה, כי מה שפסקה התורה הוא האמת לאמיתו.

(שם)

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "ליהנות מזיו השכינה"

ומתוך ספר בית אב שיחות החדש - נאמר בשנת תשנ"ד לפ"ק

חנוכת המשכן ולא נענשו כאן, שלא לערבב שמחת התורה].

והנה בפ"י ויאכלו וישתו מצאנו בראשונים פירושים חלוקים. ברמב"ן פ"י שאכלו שם שלמים בתחתית ההר לפני האלקים, כי שלמים טעונים

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. (כד. יא.), ופירש"י לא שלח ידו מכלל שהיו ראויין להשתלח בהם יד [וכמש"כ רש"י בסמוך שהמתין להן הקב"ה עד

ד' יחיה האדם (דברים ח. ג.), דהיינו רצונו ית"ש שהכין את האוכל הזה להחיותו על ידו - פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, ומכל שכן שהוא ית' בלי הסיבות והתולדות האלה מחיה את כולם. הוא זיו שכינתו ית"ש.

ויעויין ברמב"ן (טז. ו.) שזה היה המן, שהיה רק זיו שכינתו ית"ש ונתגשם בצורת מן, וכבר ביארנו דלכאורה מה היתה הטענה על ישראל שבקשו לאכול, שנחשב זה להתאוננות, הרי צריכים לאכול, ונאמר שבקשו כהוגן? אך הביאור כי אלולי בקשתם לא היו צריכים לאכול כלל אלא היו שובעים מזיו ית"ש בלי אמצעות צורה גשמית כלל, וע"י בקשתם הוצרכו לצורה גשמית בצורת מן.

נמצא כי השגתו של אדם ודבקתו בכורא ית"ש מסוגלת להחיותו. אולם כל זה אם השגתו הולכת בד בבד עם התקרבותו ודבקתו, שנהנה באמת מהשגתו האלקית, וההשגה הלזו ערבה לו והיא עצמותו. וכן היה אצל מרע"ה שלא ידע כי קרן עור פניו, כי אדם מרגיש בדבר הנוסף אל גופו, כגון שלבוש משקפים וכגדים, אבל אין אדם מרגיש את אפו ואת אזניו כי הם עצם עצמותו, כן משה לא ידע כי קרן עור פניו, כי היה זה עצמותו, ועל כן בתחילת נבואתו נאמר ויסתר פניו (לעיל ג. ו.), כי הרגיש שעדיין אינו בבחינה של דבקות הגמורה בהתאם להשגתו שנתגלתה לו. אבל נדב ואביהו - לפמש"כ בחי' הרי"מ - היו בחינת זנין עצמן מזיו השכינה, שאכן נהנו מזיו השכינה ושבחו נחת כאכילה ושתיה, אבל עדיין היתה השגתם וראיתם את השכינה גדולה יותר, והיה זה בחינת ראיית דבר יותר מעצמותם, והיתה בזה ראייה והסתכלות ולא נהנו במדה מספיקה לעוצם ההשגה שחזו.

וז"ל המדרש בפרשת שמות (ג. א): "בשכר ויסתר משה פניו כו' אמר לו הקדוש ברוך הוא אני באתי להראות לך פנים וחלקת לי כבוד והסתרת פניך חייך שאתה עתיד להיות אצלי בהר ארבעים יום וארבעים לילה לא לאכול ולא לשתות ואתה עתיד להנות מזיו השכינה שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו אבל נדב ואביהו פרעו ראשיהן וזנו

מחיצה ולפני מזבח, וטעם וישתו, שעשו שמחה ויו"ט, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה ושמחת לפני ד' וכו'. וכן הוא באבן עזרא. והיינו שאכלו ושתו ממש, והיתה שמחה של מצוה. ולפי"ז יקשה מה טעם היו ראויים לעונש ומה חטאם. ובאבן עזרא הביא בשם ר"י הלוי שהיתה הטענה בזה שהוצרכו לאכול אע"פ שנהנו מזיו השכינה ולא כמשה שחי מ' יום בלא אכילה. וצ"ב ענין זיו השכינה, שמחמת זה היה להם להמנע מן האכילה.

ובתרגום אונקלוס פי' שבאמת לא אכלו ושתו, וז"ל "וחזו ית' יקרא דד' והווי חדן בקורבניהון דאתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושתין", והיינו שבאמת לא אכלו ושתו אלא שהשביעות רצון מזיו השכינה נחשב להם כאכילה ושתיה. וכן הוא במדרש רבה (לעיל ג. א): "אבל נדב ואביהו פרעו ראשיהן וזנו עיניהן מזיו השכינה שנאמר ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו", וגם זה צ"ב דמשמע שגם משה נתכלכל מזיו השכינה, ואם כן מאי שנא בין משה שלא נחשב לו לחטא ואילו לנדב ואביהו נחשב להם לחטא, וכן מה ענין ומשה לא ידע כי קרן עור פניו לכאן.

ואם כי הדברים עמוקים, מצאתי נוחם בחידושי הרי"ם להסביר לפי הבנתנו המועטה, שכתב שם וז"ל: "ויחזו כו' ויאכלו וישתו ברש"י ז"ל מתוך אכילה ושתיה וכדומה שכתב בספר אור המאיר בשם הק' הר"ב זללה"ה הפי' בהמשכת הקדושה תוך אכילה ושתיה ע"ש וא"כ מה חטאם. אמנם כי ויחזו פי' שאינם כן בעצמיותם רק בחינת ראייה והסתכלות וזה כעין חכמתו מרובה ממעשיו כנ"ל ובתרגום דמייך להון אכאלין כו' שהיה נראה שדבוקים ממש ובאמת כ' רק ויחזו כנ"ל ותחת רגליו כו' כעצם השמים לטוהר ע"ש עצם מעצמי ולזאת יקרא אשה כי זנב אריה אריה נקרא והמשכיל יבין" עכ"ל.

וביאור דבריו, כי ענין נהנה מזיו השכינה מבואר בריקנטי דמה שאדם מתפרנס ממאכלים הוא כדי להחיותו, והמאכל נוצרים מסיבות שונות ובאים מברכת ד', מכל שכן שאפשר לחיות ולהתפרנס משרשם זיו שכינתו ית'. והביאור בזה כמש"כ כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי

עיניהן מזיו השכינה שנאמר ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ומובן שפיר לפי האמור.

ובילקוט איתא עוד וז"ל: "שזנו עיניהם כלפי שכינה כאדם שהוא מביט בחבירו מתוך מאכל ומשתה, ר' יונתן אומר אכילה ודאי דכתיב באור פני מלך חיים" ע"כ.

ובזה יובן אם נפרש שהאכילה ושתייה היתה בחינה רוחנית של שובע שמחות כפי המדרש והתרגום, ואם שהיתה אכילה ושתייה ממש ובשמחה של מצוה, אבל לא הגיעה שמחתם ועריבות החדוה למידת ההשגה שחזו וראו, וזו היתה הטענה.

ומה שיש לנו בזה מקום התבוננות, הוא בענין שדברנו באחרונה כי עיקרה של השגת התורה היא העריבות, בחינת אנכי אמירה נעימה כתיבת יהיבת (שבת דף קה.), שתהא התוה"ק עריבה לנו בהשגתה, ונשתעשע בדברי אלקים חיים כפי שאנו משיגים אותם, בבחינת תורתך שעשועי, וכמש"כ הרמב"ם בסוף הלכות תשובה שכמדת ההשגה בחכמה כן מגיעה האהבה, והיא ההתקשרות האמיתית אליו ית"ש.

והיא סמיכות ברכת והערב נא לברכת לעסוק בדברי תורה, שיהא עסק התורה ערב לנו, ואסור להפסיק בין ברכות אלה כדאיתא בשלחן ערוך (סי' מז). ומה שאנו אומרים והערב נא וכו' 'בפינו', היינו שיהנה בזה כאוכל ושותה ויותר, המתוקה מדבש ונופת צופים ממש, וכן אנו יכולים להבדיל בין תלמידים ולומדים, יש מי שנהנה מהבנה טובה בפירוש הרמב"ם וממש חדותו על פניו לשמוע קושיא או תירוץ מבהיק, ואינו מרגיש זה כלל, כי השמחה הלזו בלימודו היא עצמותו ולא ידע כי קרן עור פניו, ויש מה שהשגתו יותר משמחתו ואינו מרגיש אותה העריבות אע"פ

שהוא מבין ומשיג כראוי. וההבדל הוא שהראשון יהיה תלמיד חכם אמיתי ויזכה להמשך הברכה "ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך", והשני יתכן שבבוא הימים כבר איננו בין הת"ח ומוסרי התורה, ואם כי בשעת מעשה אינו ניכר, כי אין הקב"ה מערבב שמחת תורה בלימודו, אבל תמצא התוצאה לאחר זמן.

יש בבחינת מתאוננים ויש בחינת מתאווים, וכדאיתא במדרש הנ"ל כלפי הזקנים שלא הגיע לחדות שבע רצון מזיו השכינה כהשגתם, והם בכלל חכמתם מרובה ממעשיהם ובא רוח ועוקרתם ח"ו. ע"כ זה היוצא לנו, לשפוך דמעות בתפילה נוראה זו והערב נא, שיהיו דברי תורה ערבים בפינו, ואז נהיו לומדי תורתך לשמה.

והוא מה דאיתא במסילת ישרים בתחילתו כי לא נברא האדם אלא להתענג על ד', והוא התענוג היותר גדול מכל התענוגים, ואמנם מקום התענוג הזה הוא בעוה"ב שנברא בהכנות הדרושות לכך, אבל דרך השגתו הוא ע"י התורה והמצוה בעוה"ז שהוא פרוזדור לעוה"ב עכתו"ד, ואכן ידוע כי גם פרוזדור של טרקלין חלק מן הטרקלין הוא ותענוגו רב - בבחינה שכתב החי"מ הרי"מ דזנב אריה נקרא - והוא מעין עוה"ב שאדם זוכה בזה העולם בהתענגו בעמל התורה וקיום מצוותיו ית"ש בשמחה.

ומשנכנס אדר מרבים בשמחה, הוא החודש שחזרו וקבלו התורה, קיימו מה שקבלו כבר, וכמש"כ רש"י (שבת דף פח. ד"ה בימי) מאהבת הנס, וכבר דברנו שהבחינה השלימה של מתן תורה היתה בחינת נתמלא בשמים שושנים נוטפות מור עובר, ומכל שכן קבלת תורה זו של חודש אדר מאהבת הנס, נגיל ונשיש בזאת התורה שהיא לנו עוז ואורה.

דבר הרמה

קול חוצב להבות אש, שנמסר מפי רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א על מצב העולם בעקבות האסון הנורא ששלח ה' ביום חרון אפו במדינת טורקיי ובה נהרגו רבבות בני אדם, ומאות אלפי בני אדם חיים בקור ופחד ובעירורם וחוסר כל, והלא אמרו ז"ל "לא ניתנה פורעניות אלא בשביל ישראל" (יבמות סג.) ועלינו לערוך חשבון הנפש

[מתוך שיחת המוסר השבועי שנאמר במוצש"ק פ' יתרו העעל"ט - נכתב ע"י אחד השומעים והוגה ע"י הו"כ מרן רבינו שליט"א]

* * *

...ואקריא לפניכם דברים נוראים דאיתא בדרשות הר"ן [דרוש ששי] וז"ל: "ולפעמים מתחדשים מקרים בריחוק מקום ובאיים הרחוקים כדי שיתעוררו ישראל אל התשובה וייראו ויפחדו פן יגיעם הפורענות כו' וכשאינם מתיסרים ברעת האחרים הפורענות הולך הלוך ונסוע וילך הלוך וקרוב ואין ספק כי מי שרואה כל אלו התלאות אשר הם באמת התראות הש"י, ועודנו מחזיק בדרכו אשר דרך בה, הוא כמי שעובר עבירה וקבל עליו התראה, שהתיר עצמו למיתה מכאן ואילך, לכן ראוי לחפש היטב על רפואת הנפש" עכ"ל.

ולכאורה מה להם לישראל בפורעניות הבאות בסוף העולם? אמנם הביאור פשוט, דהלא כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, והכל מתנהג על פי התורה, וכמש"כ רש"י בריש התורה, וא"כ מובן מאליו דכשהקב"ה מדבר בעולם, הרי הוא מדבר לכלל ישראל.

אין צורך להרבות בדברים על מצב העולם בתקופה האחרונה, כאשר כבר כמה שנים שהקב"ה מנהיג את עולמו בבחינת "בהמיר ארץ ובמוט הרים בלב ימים" [תהלים מו. ב.], והוא מרמז שוב ושוב "יש מנהיג לבירה", שובו בנים שובבים, שובו מדרכיכם, אולם במצב הנוכחי רואים בחוש את דברי הר"ן מתקיימים במלואה, כאשר הקב"ה הביא תחלה את מגפת הקורונה, ואח"כ מלחמת רוסיה, ובהיות עם ישראל יושב שאנן ובטח ואינם שמים לב לתיקון דרכיהם, הקב"ה קירב את הפורעניות לארצו הקדושה, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, עד שבחלקים רבים בא"י הרגישו את האזהרה הנוכחי, הדבר פשוט שהקב"ה רומז יותר ויותר שכוונתו לארץ ישראל.

והתמיהה הרבתי הוא איך יתכן שבאה"ק בעת שנמשך כל כך הרבה שנים ממשלת זדון מזרע ישראל, המורדים וכופרים בתורת משה רח"ל, וכולם שקטים ואין פוצה פה להזהיר את העם לעשות תשובה, הרי כבר אי אפשר שיקרב את פורענותיו יותר מזה, ומי יודע מה יעלה ה' ביום חרון אפו ח"ו אם לא ישימו ליבם לתיקון מעשיהם! הקב"ה מכין את העולם לימות המשיח, ועלינו לעסוק בתיקון מעשינו, ועי"ז נזכה

להפקד בדבר ישועה ורחמים בב"א.